

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут, гуманітарний факультет
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему Сучасні транснаціональні корпорації як інтегратори
міжнародного бізнесу

Виконав

Студент (ка) 6 курсу, групи ГФз-213м
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини», ОПП «Міжнародний бізнес»
(код і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Лобач Наталія Вікторівна

(прізвище та ініціали студента)

Керівник Мелещенко А. І.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Кутідзе Л.С.

(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2018 рік

РЕФЕРАТ

КДМР: 147 ст., 14 табл., 15 рис., 81 джерело, 3 додатки.

Мета роботи – виокремлення теоретичних основ і узагальнення механізмів руху капіталу ТНК у міжнародному бізнесі.

Об'єкт дослідження – процеси загострення конкуренції, транснаціоналізації і інтеграції ТНК у міжнародному середовищі бізнесу в умовах постійної невизначенності і турбулентності глобальної економіки.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні аспекти екзогенних факторів впливу конкурентної боротьби ТНК на міжнародний бізнес.

Методи дослідження – порівняння, наукового пізнання, аналізу та синтезу, системно-структурний, абстрактно-логічний, економіко-статистичний.

В дослідженні використовувались історико-логічний метод; системно-структурний аналіз економічних процесів і явищ; метод кількісних та якісних порівнянь, економіко-математичні методи. В першому розділі висвітлюються теоретичні аспекти з діяльності ТНК як суб'єкта міжнародного бізнесу, також поняття транснаціональних корпорацій, їх види, структури та особливості галузевого розміщення.

Надається характеристика факторів впливу конкурентної боротьби ТНК на середовище міжнародного бізнесу в умовах глобалізації, аналіз процесів злиття і поглинання ТНК на основі загострюючої конкуренції в різних галузях світової економіки і синергії; структура та механізми руху капіталу ТНК, їх географічне розміщення, обсяги; також розглядаються потоки капіталу між різними країнами світу

Зроблено перелік переваг і загроз міжнародного інвестування в економіку України на сучасному етапі, досліджено перспективи іноземного інвестування в українську економіку та заходи уряду що до захисту закордонних інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їхнього застосування в наукових, навчальних та прикладних цілях. Окремі положення дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при розробці спеціальних курсів з приводу ролі транснаціональних корпорації в світовій економіці.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в сукупності вони надають змогу вирішити важливу науково-прикладну проблему систематизації теоретичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо розвитку, шляхом залучення в Україну іноземного капіталу ТНК.

Анотація. У роботі проведено аналіз сутності ТНК, їх структури, етапи розвитку та вплив на сучасну систему міжнародного бізнесу. Здійснена класифікація факторів конкурентної боротьби ТНК в умовах глобалізації. Було досліджено нові тенденції розвитку ТНК у середовищі міжнародного бізнесу, де ТНК виступають як ядро сучасної світової економіки і системний інтегратор та основний двигун ПІІ у економіку різних країн. Розглянуто подальші перспективи іноземного інвестування в економіку України та бар'єри, які виникають на цьому шляху для закордонних інвесторів. Обґрунтовані переваги та загрози міжнародного інвестування в економіку України.

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ, СІНЕРГІЯ, СВІТОВА ЕКОНОМІКА, МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС, МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ, ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ, КОНКУРЕНЦІЯ, ІЄРАРХІЧНА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КОРПОРАЦІЇ, СИСТЕМНИЙ ІНТЕГРАТОР, МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Аннотация. В работе проведен анализ сущности ТНК, их структуры, этапы развития и влияние на современную систему международного бизнеса. Данная классификация факторов конкурентной борьбы ТНК в условиях глобализации. Также исследованы новые тенденции развития ТНК в среде международного бизнеса, где ТНК выступают как ядро современной мировой экономики и системный интегратор и основной двигатель ПІІ в экономику разных стран. Были рассмотрены дальнейшие перспективы иностранного инвестирования в экономику Украины и барьеры, которые возникают на этом

пути для зарубежных инвесторов. Обусловлены преимущества и угрозы международного инвестирования в экономику Украины.

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫЕ КОРПОРАЦИИ, СІНЕРГІЯ, МИРОВАЯ ЭКОНОМИКА, МЕЖДУНАРОДНЫЙ БИЗНЕС, МЕЖДУНАРОДНОЕ ДВИЖЕНИЕ КАПИТАЛА, СЛИЯНИЯ И ПОГЛОЩЕНИЯ, КОНКУРЕНЦИЯ, ИЕРАРХИЧЕСКАЯ ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА КОРПОРАЦИИ, СИСТЕМНЫЙ ИНТЕГРАТОР, МЕЖДУНАРОДНОГО БИЗНЕСА

Abstract. The Master's research focuses on transnational corporations' identification, their structure, stages of development and their influence on the international business modern system. The classification of transnational corporations' global competitiveness factors is represented further on. New tendencies in transnational corporations' development on the background of the international business environment are also in the focus of the research. In this context, transnational corporations represent a core of the modern world's economy, a systemic integrator and the main trigger for foreign direct investments in the economies of different countries, Further prospects of foreign investments in the economy of Ukraine and potential barriers for foreign investors are also under consideration. Advantages and threats of international investments in the Ukrainian economy.

TRANSNATIONAL CORPORATIONS, SYNERGY, WORLD'S ECONOMY, INTERNATIONAL BUSINESS, INTERNATIONAL CAPITAL FLOW, MERGER AND ACQUISITIONS, COMPETITIVENESS, HIERARCHICAL ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF CORPORATION, SYSTEMIC INTEGRATOR OF THE INTERNATIONAL BUSINESS.

ЗМІСТ

Завдання на роботу	
Реферат.....	
Перелік скорочень, умовних познач, одиниць і термінів	
Вступ.....	10
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СВІТОВИХ ТНК	13
1.1 Сутність транснаціональних корпорацій як суб'єкта міжнародного бізнесу	13
1.2 Роль ТНК в системі міжнародного бізнес.....	30
1.3 Особливості впливу ТНК на розвиток національного бізнесу.....	41
2 ФАКТОРИ ВПЛИВУ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ ТНК НА МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	50
2.1 Конкуренція ТНК як двигун сучасного міжнародного бізнесу.....	50
2.2 ПШ як фактор впливу ТНК на процеси трансформації у сучасному міжнародному бізнесі.....	59
2.3 Аналіз процесів злиття та поглинання ТНК в різних галузях міжнародного бізнесу	84
3 ВПЛИВ ТНК І МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	95
3.1 Переваги та загрози міжнародного інвестування в економіку України	95
3.2 Перспективи іноземного інвестування в економіку України	99
3.3 Інституціональне регулювання закордонних прямих інвестицій ТНК в Україні	106
ВИСНОВКИ	115
4 ОХОРОНА ПРАЦІ І БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	122
4.1 Аналіз потенційних небезпек.....	122
4.2 Заходи по забезпеченню безпеки.....	124
4.3 Заходи по забезпеченню виробничої санітарії.....	126
4.4 Заходи з пожежної безпеки.....	132

4.5 Заходи безпеки у надзвичайних ситуаціях.....	134
Перелік джерел посилань.....	138
Додаток А	143
Додаток Б	144
Додаток В.....	145

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. World Investment Report 2012 / United Nations Conference of Trade and Development. – Switzerland: United Nations Publication, 2012. 203 p.
2. Лимонова Е.М., Архіпова К.С. Транснаціональні корпорації: основні етапи розвитку та регулювання їхньої діяльності в умовах глобалізації//Європейський вектор економічного розвитку. 2014. №1(16). С.93-101.
3. Михайлушкин А.И. Экономика транснациональной компании: учеб. Пособие для вузов. М.: Высшая школа, 2005. 245 с.
4. Ракітіна Н.О. Конкурентоспроможність транснаціональних корпорацій високотехнологічного бізнесу: дисертація на здобуття наукового ступеню кандидати економічних наук. Київ. 2016. 285 с.
5. Якубчик О.С. Концептуальний базис формування конкурентних переваг ТНК країн БРІКС / О.С. Якубчик // Ефективна економіка.— 2014. — №5. — [Електронне фахове видання] — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>.
6. The influence of TNCs on the economies of developing countries. International business. NY. : Dryden Press, 2005. 31 p.
7. Орехова Т. В. Транснаціоналізація економічних систем в умовах глобалізації. Донецьк, 2007. 394с.
8. Білоцерківець В.В. Міжнародна економіка: Підручник. К: ЦУЛ, 2012. 416 с.
9. Рут Ф.Р. Міжнародна торгівля та інвестиції. К.: Основи, 1998. 743 с.
10. Рокоча В.В. Міжнародна економіка: Навч. посіб.: У 2 кн. Кн. 2. Монетарна теорія міжнародної економіки / В.В. Рокоча. К.: Таксон, 2003. 302 с.
11. Гаджиева, А. А. Транснациональные корпорации и их роль в мировой экономике . Инвестиції: практика та досвід. 2015. №24. С. 95-97.
12. Транснаціональні корпорації: навчальний посібник. К.: Таксон, 2001. 304 с.

13. Юридична природа транснаціональних корпорацій./ Х. Кметик//Зовнішня торгівля: право і економіка: Науковий журнал/ Укр. акад. зовнішньої торгівлі. Київ, 2008. № 6. С. 155-158.

14. Фединяк Г.С. Правосуб'єктність транснаціональних корпорацій у час глобалізацій них процесів (аспекти міжнародного права та міжнародного приватного права). К.: Атіка, 2007. С.89-90.

15.Трансформація світового ринку капіталу в умовах транснаціоналізації / Ю. В. Макогон, Т. В. Орехова, К. В. Лисенко [та ін.]; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2006. 249 с.

16. Немировська, О.В. Аналіз та оцінка економічної діяльності ТНК в Україні / О.В. Немировська // Ефективна економіка. 2014. № 12.

17. Козак Ю.Г. «Міжнародна мікроекономіка» Навч. посібник. 3-є видання/ Київ, 2012 335с.

18. Кобушко І.М. «Фінансове посередництво: конспект лекцій» / Суми. СумДУ,2010. 220с.

19. Прохорова, М. Е. Особливості та тенденції розвитку процесів транснаціоналізації в ХХІ столітті / М. Е. Прохорова // Стратегія розвитку України. 2015. № 2. С. 88-97

20. Кокоріна В. І. Основні тенденції розвитку форм міжнародного бізнесу в умовах глобалізації // Ефективна економіка. 2012. № 6.

21. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір : монографія / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, А.М. Колот [та ін.] ; заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Д.Г. Лук'яненка та д-ра екон. наук, проф. А.М. Поручника. К. : КНЕУ, 2008. 420 с.

22. Лук'яненко Д. Г. Стратегії глобального управління / Д. Г. Лук'яненко, Т. В. Кальченко // Міжнародна економічна політика. 2009. № 8-9. С. 5-43

23.Кокоріна В.І. Імперативи розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2010. № 3. С. 67-73.

24. International Business : New Challenges, New Forms, New Perspectives /Simon Harris, Olli Kuivalainen, Veselina Stoyanova. London : Palgrave Macmillan, 2012. 288 p.

25. World Investment Report 2011: Non-Equity Modes of International Production and Development [Електронний ресурс]. – New York and Geneva: UN Publications Sales and Marketing Office, 2011. 226p. Режим доступу: www.unctad.org/wir.

26. Олексюк О. І. Глобальна метрика інноваційно-інвестиційного розвитку / О. І. Олексюк / Інновації та розвиток. 2009. № 4. С. 11-17.

27. Михайловська О. В. Вплив глобалізації інформаційного простору на розвиток міжнародних інноваційно-інвестиційних процесів : монографія. К. : Дакор, Видавничий дім «Скіф». 2009. 424 с.

28. Рекитар Я. А. Япония: эффективное управление инвестициями / Я. А. Рекитар / Экономика строительства. 1990. № 2. С. 56-72

29. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / А. Ф. Гойко. К. : ВІРА-Р, 1999. 320 с.

30. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. – К. : МП «ІТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон трейд Лимитед», 1995. 448 с.

31. .Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. К. : Лібра, 2002. 492 с.

32. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навч. посібник / Д. М. Черваньов. К. : Знання-прес, 2003. 622 с.

33. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Прогресс. 1982. 456 с.

34. Rothwell R. Successful Industrial Innovation: Critical Factors for the 1990s / R. Rothwell // R&D Management. 1992. № 22 (3). P. 221-239.

35. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: навч. посібник / За ред. С. О. Якубовського, Ю. Г. Козака К. : Центр навчальної літератури, 2006. 488 с

36. Куприянов Д. Влияние иностранных инвестиций на экономический рост / Д. Куприянов / Экономист. 2005. № 9. С. 25-33

37. Слепнева Т. А. Инвестиции: учебн. пособие / Т. А. Слепнева, Е. В. Ярким. М.: ИНФРА-М, 2003. 176 с.

38. Портер М.Э. Конкуренция.: Пер. с англ. / М. Э. Портер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. 608 с.

39. Ракитина Н.О. Инновации – важнейший элемент глобального бизнеса образца XXI столетия / Н.О. Ракитина // Наука в современном информационном обществе: сборник материалов международной научно-практической конференции: (26-27 января 2015 г., North Charleston, USA), 2015.– С. 167-169

40. Саймон Г. Скрытые чемпионы / Г.Саймон; пер. с нем. Е.Л.Андреева. М.: Дело, 2015. 288 с.

41. The Global Innovation 1000: Three industries that spend the most on R&D. – Режим доступа: http://www.strategyand.pwc.com/media/file/Strategyand_2013-Global-Innovation-1000-Study-Navigating-the-Digital-Future_Fact-Pack.pdf

42. Адаир Д. Гуру менеджмента / Д.Адаир / Пер. з англ. Ю.Гльцберга. М.: Изд-во Эксмо, 2004. 656 с.

43. Рогач О.І. Світова економіка: підручник. К.: 2013. 287 с.

44. Філіпенко А.С. Світова економіка: підручник. К.: 2007. 582 с.

45. UNCTADSTAT [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org/TableViewer/tableView.aspx> 46. International Monetary Fund. Data and Statistics. World Economic Outlook . Database, October 2013 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2013/02/weodata/weoselgr.aspx>

47. Ярошенко В.В. Перспективи розвитку міжнародних інвестиційних процесів// [Електронний ресурс].– Режим доступу: [rusnauka.com/30_NNM_2010/Economics/7297 doc.htm](http://rusnauka.com/30_NNM_2010/Economics/7297.doc.htm).

48. Федулова Л. Прямі іноземні інвестиції у забезпеченні технологічної модернізації виробництва: світові тенденції та проблеми в Україні // Економіст. 2011. № 5. С.44-48.

49. Рут Ф.Р. Міжнародна торгівля та інвестиції. К.: Основи, 1998. 743 с.

50. Янчев А. В. Вплив ТНК на інвестиційно-інноваційну діяльність України / А. В. Янчев, О. І. Печенка, К. Ю. Величко // Екон. стратегія і перспективи розвитку сфери торг. та послуг : зб. наук. праць. Харків, 2010. Вип. 1. С. 418-424.

51. UNCTAD. World Investment Report 2013. Global value chains: investment and trade for development. 2013 P. 12

52. Иностранный капитал и экономический рост [Электронный ресурс] / Э. Прасад, Р. Раджан, А. Субраманиян. – Режим доступа: <http://www.idea-magazine.com.ua/archive/7768/makro/7792.html>52.

53. Пирог О.В. Іноземні інвестиції як фактор економічного зростання України [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4291/st_27_12.pdf?sequence=1

54. Глуха Г.Я . Прямі іноземні інвестиції у контексті економічного зростання // Економічний нобелівський вісник. 2014. № 1(7).С. 113- 120.

55. Ковалівська С./6 міфів про інвестиції в Україні: ICED [Електронний ресурс] /Finance.UA.

56. World Investment Report 2012 / United Nations Conference of Trade and Development. Switzerland: United Nations Publication, 2012. 203 p

57. П.Нолан, Мартін Вулф За матеріалами The Financial Режим доступа: Timeshttps://en.wikipedia.org/wiki/Richard_L._Nolan

58. Павленко І. І. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб./ І. І. Павленко, О.В. Варяниченко, Н.А. Навроцька. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.

59. Journal Global Fortune 500, 2015. fortune.com. Retrieved from <http://fortune.com/global500/>

60. World Investment Report 2015. unctad.org. Retrieved from http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015_en.pdf

61. Mergers&Acquisition Review – Full year. Blog.thomsonreuters.com. Retrieved from <http://blog.thomsonreuters.com/index.php/mergers-acquisition-review-full-year/>

62. Biggest Mergers and Acquisitions of 2014. investorplace.com. Retrieved from <http://investorplace.com/2014/12/mergers-and-acquisitions-biggest-deals-2014/>

63. Борисенко З.М. Контроль за концентрацією в ЄС // Ринок цінних паперів України. 2003. № 7-8. С.11-18.

64. Шагурин С.В., Шимко П.Д. Экономика транснационального предприятия: Учебное пособие. СПб.: СПбГПУ, 2008. 335 с.

65. Индекс Херфиндаля-Хиршмана. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://profmeter.com.ua/Encyclopedia/detail.php?ID=1022>

66. Financial Times 500, 2013. profmeter.com.ua. Retrieved from <http://profmeter.com.ua/Encyclopedia/detail.php?ID=1022>

67. Іваноньків О.О. Політика держави щодо інвестиційної діяльності в Україні та перспективи прямого іноземного інвестування / О.О. Іваноньків // Актуальні проблеми економіки. 2007. № 11. С. 12-18

68. Доклад о мировых инвестициях, 2015. Реформирование управления международными инвестициями [Электронный ресурс]. Нью-Йорк–Женева: ООН, 2015. 78 с. Режим доступа:

http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2015overview_ru.pdf

69. Довгань Л.П. Податки в інвестиційній діяльності акціонерних товариств // Фінанси України. 1999. №1. С. 126-129

Міжнародна інвестиційна діяльність : підручник / [Б.В. Губський, О.М. Мозговий та ін.]; за ред. Д. Г. Лук'яненка. К. : КНЕУ, 2003. 387 с.

70. Посібник: як залучати прямі іноземні інвестиції [Електронний ресурс]. – Сімферополь: Пред-во ПРООН, 2013. 128 с. Режим доступу: http://www.rtp.com.ua/sites/default/files/manual_fdi_ukr.pdf

71. Куприянов Д. Влияние иностранных инвестиций на экономический рост / Д. Куприянов // Экономист. 2005. № 9. С. 25-33

72. Слепнева Т. А. Инвестиции: учебн. пособие. М.: ИНФРА-М, 2003. 176 с.

73. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2016 році: стат. Бюллетень. Київ: Державна служба статистики України, 2017. 140 с.

74. Рейтинг інвестиційної привабливості: Україна опускається на дно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.businessz.com.ua/news/27/1229>. – Назва з екрану

75. Третьак Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н.М. Третьак// Фінансовий простір. №3 (11). 2013. С. 165-170.

76. Гайдуцький А. Не за крихти. Україні потрібна якісно нова стратегія залучення іноземного капіталу [Електронний ресурс]. Збірник наукових праць

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка», 2015, вип. 15

77. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

78. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс].
Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.

79. Index of economic freedom 2015. Heritage Foundation [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.heritage.org/index>

80. Гура А.О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрямки покращання // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Економіка. 2015. вип. 15. С.188-196

81. Звіт Transparency International Corruption Perceptions Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/country/#UKR>.